

ความเปลี่ยนแปลงของโทษประหารชีวิต ในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ*

Changes in the death penalty in the Royal Decree of Pardon

ธนพนธ์ โคจิพลกุล**

Thanaphon Sojiphonkul

■ บทคัดย่อ

ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีการพระราชทานอภัยโทษแก่นักโทษที่ถูกศาลตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดตลอดมาตามแต่ในวโรกาสที่สำคัญของพระมหากษัตริย์ โดยการพระราชทานการอภัยโทษนั้นอาจเป็นการปล่อยตัวให้นักโทษ การลดโทษหรือการเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาให้แก่ผู้กระทำความผิดในทางอาญา ซึ่งในอดีตที่ผ่านมานักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตนั้นสามารถที่จะได้รับการพระราชทานอภัยโทษจำนวนกี่ครั้งก็ได้ เนื่องจากในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษมิได้กำหนดห้ามไว้ แต่เมื่อไม่นานมานี้ ได้มีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 ซึ่งออกมาเนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ที่ได้ออกมาเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีการบัญญัติมาตรา 13 (1) ขึ้นมา เพื่อจำกัดสิทธิในการได้รับการพระราชทานอภัยโทษของนักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิต บทความนี้จึงได้มุ่งทำการศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในส่วนที่มีความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต และศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวว่ามีผลต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิตในกรณีการได้รับ

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “มาตรการทดแทนการลงโทษประหารชีวิต” คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
This journal article is a part of thesis “Measures for the Substitution of the Death Penalty,” Faculty of Law, Thammasat University

** นักศึกษานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Student of master of law degree, Criminal law, faculty of law, Thammasat University

Received: February 13, 2021 Revised: February 21, 2022 Accepted: February 21, 2022

ประโยชน์ตอบแทนความประพฤดีดีของผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์หรือไม่อย่างไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของโทษประหารชีวิตในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษแล้วครั้งหนึ่ง ไม่สามารถได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาได้อีก อันเป็นการทำให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้นได้รับโทษจำคุกที่ยาวนานขึ้น ไม่สามารถถูกปล่อยออกจากเรือนจำได้เร็วกว่าโทษที่กำหนดไว้มากเกินไป ดังที่ประเทศไทยเคยเป็นมา อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวยังคงมีความสัมพันธ์กับการให้ประโยชน์ตอบแทนความประพฤดีดีของผู้ต้องขังในกรณีพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ ในประเด็นที่ว่า เมื่อนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่ได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วนั้น อาจจะสามารถได้รับการพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษอยู่เช่นเดิมหากมีลักษณะที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ ดังนั้น การที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตในพระราชกฤษฎีกานี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เพื่อให้ผู้ต้องโทษได้รับการลงโทษที่เหมาะสมกับการกระทำความผิดนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขประมวลวิธีพิจารณาความอาญาในส่วนที่เกี่ยวกับการอภัยโทษต่อไป

คำสำคัญ : อภัยโทษ, โทษประหารชีวิต, พักการลงโทษ, ลดวันต้องโทษ

■ Abstract

In the past, Thailand pardoned inmates to prisoners convicted of offenses all along on an auspicious occasion of the King. By granting a pardon, it may be a release to prisoners, reducing or exerting penalties on criminal offenders. Prisoners who were sentenced to death were able to receive an unlimited number of times for the pardon, because there are no terms for the Royal Decree of Pardon. Recently, the Royal Decree of Pardon B.E. 2562 endorsed on the occasion of the auspicious royal ceremony and the Royal Decree of Amnesty B.E. 2562 issued on the occasion of the royal birthday of His Majesty the King were declared and stated on the Section 13 (1) to limit the right of prisoners who are subjected to death penalty for the Royal Decree of Pardon permission. This article aims to study the change in the Royal Decree of Pardon on the related parts to the death penalty and study the effect on inmates who are with death sentence and get the benefit from good behaviors based on Department of Corrections. From the study, it was found that change in the death penalty by the recent Royal Decree results in no chance for the inmates with death sentence to receive another Royal Decree of Pardon, making the inmates under the

death penalty turn to be under life sentence with longer imprisonment. The inmates cannot be released from prison prior to the prescribed punishment, as generally reported in Thailand. In addition, such changes are related to the compensation of good behavior inmates for a parole and remission of sentence. Considering the prisoners with death sentence, they can still be eligible for a parole and remission after being granted with the Royal Decree of Pardon based on the criteria of the Department of Corrections. Therefore, for more effective and efficient justice process by the Royal Decree of Pardon and the appropriate penalty to the offense, the amendment of the Criminal Procedure Code in connection with amnesty must be further accomplished.

Keywords: pardon, death penalty, parole, remission of Sentence

■ บทนำ

สังคมแต่ละสังคมนั้นมักมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ ด้านประเพณี ด้านเทคโนโลยี หรือแม้กระทั่งในด้านกฎหมายก็มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ๆ จะเห็นได้จากการมีการปรับการแก้ไข การพัฒนาบทกฎหมายหรือนโยบายทางด้านกฎหมายเพื่อให้ทันสมัยและทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพสถานการณ์หรือ

สภาพสังคมอยู่ตลอด การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมักเกิดจากอุดมการณ์ทางสังคม (social ideology) เช่น ความเข้าใจ ค่านิยม ความเชื่อ หรือความคิดเห็น เป็นต้น (นฤมล นิราทร, 2559) ในเรื่องเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตก็เช่นเดียวกัน สังคมในอดีตทั่วโลกต่างมีการใช้โทษประหารชีวิตกันอย่างแพร่หลาย จนต่อมามีการเปลี่ยนแปลง โดยทั่วโลกต่างหันมาให้ความสนใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับความเท่าเทียม สิทธิในการแสดงออก หรือสิทธิในเนื้อตัวร่างกายของบุคคล ซึ่งเรื่องโทษประหารชีวิตนั้นก็เป็นเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในด้านสิทธิของการมีชีวิต โดยในปี พ.ศ. 2520 มีเพียง 16 ประเทศทั่วโลกที่มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิต แต่เมื่อปี พ.ศ. 2562 ที่ผ่านมานี้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้มีการยกเลิกการใช้โทษประหารชีวิตถึง 142 ประเทศ ถือเป็นจำนวนมากกว่า 2 ใน 3 ส่วน ของจำนวนประเทศทั้งหมดทั่วโลก นับเป็นการพัฒนาด้านสิทธิมนุษยชน และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (social change) ในด้านทัศนคติที่มีต่อโทษประหารชีวิตในภาพรวม

ส่วนในด้านโทษประหารชีวิตในประเทศไทยนั้น ก็มีการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตเช่นกัน โดยประเทศไทยในสมัยอดีตนั้น มีวิธีการลงโทษประหารชีวิตมากถึง 21 วิธี โดยแต่ละวิธีนั้นมีความทารุณโหดร้าย และสร้างความทรมานอย่างมากต่อผู้ถูกประหารชีวิต ตัวอย่างเช่น การเอาผ้าชุบน้ำมันแล้วเผาทั้งเป็น การเคียน้ำมันให้เดือดแล้วสาตรศีรษะจนตาย หรือการตีด้วยหวายที่มีหนาม จนกว่าจะตาย เป็นต้น แต่ต่อมาเมื่อสังคมเห็นว่า

การลงโทษมีความโหดร้ายเกินไป จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการประหารชีวิตเรื่อยมา โดยระยะแรกนั้นมีการลดวิธีการประหารชีวิตเหลือเพียงการประหารชีวิตโดยวิธีการตัดศีรษะเท่านั้น และต่อมาได้มีการเปลี่ยนวิธีการประหารชีวิตเป็นการยิงเป้า และล่าสุดนี้ประเทศไทยได้ใช้วิธีการประหารชีวิตโดยการฉีดยา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงวิธีการลงโทษนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของสังคมที่มีต่อโทษประหารชีวิตว่ามีความทารุณโหดร้ายและเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับ

แต่อย่างไรก็ดี การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโทษประหารชีวิตในสังคมไทยที่กล่าวในข้างต้นเป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงวิธีการลงโทษประหารชีวิตให้มีความทรมานน้อยที่สุดต่อผู้ถูกประหารชีวิตเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศส่วนน้อยที่ยังคงมีโทษประหารชีวิตและยังคงบังคับใช้โทษประหารชีวิตอยู่ จะเห็นได้จาก ในวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ได้มีการประหารชีวิตนักโทษโดยการฉีดยาในความผิดฐานชิงทรัพย์เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 339 วรรคท้าย การประหารชีวิตครั้งนี้ จึงเป็นการใช้โทษประหารชีวิตในรอบ 9 ปีที่ประเทศไทยไม่ได้มีการใช้โทษประหารชีวิตเลย นับจากการประหารชีวิตครั้งก่อนในวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2552 และเป็นที่น่าสังเกตอย่างยิ่ง ซึ่งหากดูจากจำนวนสถิติของนักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตของกรมราชทัณฑ์ ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 นักโทษที่ต้องโทษประหารชีวิตมีจำนวนถึง 252 ราย (กรมราชทัณฑ์, 2564) ซึ่งนับว่าเป็นอัตราส่วนที่มีความต่างกันมาก

กับการบังคับใช้โทษประหารของประเทศไทย ซึ่งนักโทษส่วนใหญ่ที่ได้รับโทษประหารชีวิตนั้น มักจะไม่ได้รับโทษประหารชีวิตจริง เนื่องจากการได้รับการลดโทษหรือลดวันต้องโทษจากการได้รับอภัยโทษ และพักการลงโทษตามกฎหมาย ตัวอย่างเช่น คดีของนายแพทย์วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ศาลฎีกาได้พิพากษาประหารชีวิตแต่ในท้ายที่สุด นายแพทย์ วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ได้รับโทษจำคุกรวมทั้งสิ้นเพียง 10 ปี 9 เดือน เนื่องจากมีเหตุต่าง ๆ ในการลดวันต้องโทษ การอภัยโทษ และการพักโทษตามกฎหมาย

และเมื่อไม่นานมานี้ได้มีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การได้รับพระราชทานอภัยโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตของประเทศไทย ซึ่งถูกตราไว้ในมาตรา 13 (1) ของพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับ ที่ได้บัญญัติว่า

มาตรา 13 ภายใต้บังคับมาตรา 15 นักโทษเด็ดขาดดังต่อไปนี้ไม่อยู่ในข่ายได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกานี้

(1) นักโทษเด็ดขาดซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว

ทางผู้เขียนจึงเห็นเป็นการสมควรที่จะศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในส่วนที่มีความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับโทษประหารชีวิต และศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวว่าได้มีผลต่อผู้ต้องโทษประหารชีวิตในกรณีการได้รับประโยชน์ตอบแทนความประพฤติดีของผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์หรือไม่อย่างไร

ความเปลี่ยนแปลงของโทษประหารชีวิต ในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ

การอภัยโทษ (pardon) เป็นการผ่อนปรนการลงโทษให้กับผู้ที่ได้รับโทษในลักษณะของการยกเว้นการลงโทษ การลดโทษ หรือเป็นการผ่อนโทษหนักให้เป็นเบาแล้วแต่กรณี การอภัยโทษนี้ถือเป็นหลักที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยพระมหากษัตริย์ทรงให้ความเมตตาแก่ผู้กระทำความผิดที่ถูกพิพากษาลงโทษ ซึ่งการพระราชทานอภัยโทษนี้เป็นพระราชอำนาจโดยเด็ดขาดของพระมหากษัตริย์ และพระราชอำนาจดังกล่าวนี้มีขอบเขตการใช้ที่กว้างขวาง กล่าวคือพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษของพระมหากษัตริย์นั้น สามารถที่จะให้การพระราชทานอภัยโทษในเวลาก่อนหรือภายหลังจากการมีคำพิพากษาของศาลก็ได้ อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การอภัยโทษในประเทศไทยหมายถึง พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทยที่ทรงพระมหากรุณาธิคุณพระราชทานอภัยโทษปล่อยตัว ลดโทษ หรือเปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาให้แก่ผู้กระทำความผิดในทางอาญา เพื่อให้บุคคลที่กระทำความผิดได้มีโอกาสดูแลกลับเข้าสู่สังคมได้เร็วขึ้นกว่ากำหนดโทษเดิมที่ได้รับ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563)

ในการพระราชทานอภัยโทษนั้น ต้องดำเนินการตามกฎหมายหลายฉบับ ตลอดจนพระราชประเพณีนิยมในการพระราชทานอภัยโทษ พระราชดำริหรือพระประสงค์ของพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้ อำนาจในการพระราชทานอภัยโทษได้มีกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โดยในปัจจุบันนี้ ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 179 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560¹ และนอกจากนี้ ยังมีประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับ การพระราชทานอภัยโทษ ซึ่งได้บัญญัติไว้ใน ภาค 7 ว่าด้วยอภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษ โดยการอภัยโทษมิได้หมายความว่าถึงเฉพาะแต่โทษทางอาญาหรือโทษคำพิพากษาของศาลเท่านั้น แต่หมายความว่ารวมถึงโทษทุกประเภทที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษ เช่น โทษทางวินัย (สมบูรณ์ เตชะวงศ์, 2555)

การอภัยโทษมีผลเพียงให้ผู้ที่ได้รับการอภัยโทษนั้นไม่ต้องรับโทษหรือได้รับโทษน้อยลง แต่สภาพของการเป็นผู้เคยต้องโทษจำคุกยังคงมีอยู่ต่อไป ผู้ได้รับการปล่อยตัวยังคงถูกจำกัดสิทธิอยู่บางประการ เช่น การเข้ารับราชการ การประกอบวิชาชีพบางวิชาชีพ (สูตรไพศาล, ม.ป.ป.)

รูปแบบของการอภัยโทษอาจจำแนกได้ออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1) การอภัยโทษเป็นรายบุคคล (individual pardon)

การอภัยโทษเป็นรายบุคคล หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการเฉพาะราย เป็นการอภัยโทษอย่างแท้จริงและเป็นไปตามหลักการทั่วไป ซึ่งเป็นการพิจารณาจากตัวผู้ต้องโทษเป็นรายบุคคล (individualization) โดยการได้รับอภัยโทษในลักษณะนี้จะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการอภัยโทษ กล่าวคือ ทำให้ผู้ต้องโทษมีความประพฤติที่ดีขึ้นและก็ได้แสดงให้เห็นถึง

¹ มาตรา 179 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ”

ความเมตตาพระมหากษัตริย์ที่มีต่อผู้ต้องโทษรายนั้น ๆ ไปในขณะเดียวกันด้วย (สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, 2549) ซึ่งการอภัยโทษเป็นรายบุคคลนี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259²

ในการยื่นเรื่องราวทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาพระราชทานอภัยโทษในแต่ละครั้งนั้น รัฐมนตรีจะมีหน้าที่ในการถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าจะควรพระราชทานอภัยโทษให้หรือไม่ เมื่อความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว จะทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่ามีความสมควรพระราชทานอภัยโทษให้หรือไม่ ประการใด หากมีการพระราชทานอภัยโทษให้แก่ผู้ต้องโทษ อาจจะเป็นกรณีที่เป็นการพระราชทานอภัยโทษให้ทั้งหมดแล้วปล่อยตัวไป หรือจะเป็นการพระราชทานอภัยโทษให้บางส่วนก็ได้ เช่น การลดโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือลดโทษจำคุกจากกำหนดระยะเวลาเดิม ทำให้รับโทษได้น้อยลง จึงเป็นการเพิ่มโอกาสให้ผู้ต้องโทษกลับคืนสู่สังคมและกลับตนเป็นคนดี ซึ่งในการพระราชทานอภัยโทษนี้จะมีพระบรมราชโองการพระราชทานอภัยโทษลงมาเป็นการเฉพาะ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ (กรมราชทัณฑ์, 2552)

2) การอภัยโทษเป็นการทั่วไป (general pardon)

การพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไป หมายถึง การพระราชทานอภัยโทษแก่นักโทษ

เด็ดขาดทุกคน ซึ่งอาจจะมีข้อยกเว้นความผิดลักษณะที่เห็นว่าเป็นภัยต่อสังคมอย่างร้ายแรง การพระราชทานอภัยโทษในลักษณะนี้จะดำเนินการโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษตามคำถวายคำแนะนำของรัฐมนตรี ตามที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ³

แต่อย่างไรก็ดี การที่คณะรัฐมนตรีจะกราบบังคมทูลฯ ขอพระราชทานอภัยโทษให้เป็นการทั่วไปนั้น จะต้องเป็นกรณีมีเหตุผลสมควร เช่น เกี่ยวเนื่องกับพระราชประเพณีสำคัญ เช่น เนื่องในงานฉลองสิริราชสมบัติ เนื่องในโอกาสแรกนับแต่ขึ้นทรงราชย์สืบราชสันตติวงศ์ เป็นต้น หรือมีวาระสำคัญต่อเหตุการณ์บ้านเมืองหรือเหตุผลในทางราชทัณฑ์ ส่วนหลักเกณฑ์ที่นักโทษเด็ดขาดผู้ใดจะได้รับพระราชทานอภัยโทษเท่าใด และอย่างไรนั้น จะถูกกำหนดรายละเอียดไว้ในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่ได้ตราขึ้นในแต่ละครั้ง ซึ่งในที่นี้จะขอยกกล่าวถึงหลักเกณฑ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงไปของการพระราชทานอภัยโทษสำหรับนักโทษเด็ดขาดที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต ซึ่งได้แก่ พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 เนื่องในโอกาสสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

ในพระราชกฤษฎีกาทั้งสองฉบับดังกล่าวนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์

² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 259 “ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใด ๆ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าจะทูลเกล้าฯ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ จะยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมก็ได้”

³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 261 ทวิ “ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นเป็นการสมควรจะถวายคำแนะนำต่อพระมหากษัตริย์ขอพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ต้องโทษก็ได้การพระราชทานอภัยโทษตามวรรคหนึ่ง ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา”

ในการพระราชทานอภัยโทษให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตไปจากเดิมที่ประเทศไทยเคยเป็นมา โดยจะเห็นได้จากมาตรา 13 อนุมาตรา 1 ที่ได้บัญญัติว่า “นักโทษเด็ดขาดซึ่งมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษแล้ว” โดยหลักเกณฑ์เงื่อนไขตามมาตรา 13 (1) ที่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงมาใหม่นี้ สามารถอธิบายได้ว่า นักโทษที่ได้กระทำความผิดซึ่งศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ประหารชีวิต ต่อมาได้รับการพระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษ ทำให้โทษประหารชีวิตถูกลดลงมากกลายเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามมาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ⁴ นักโทษคนดังกล่าวจะไม่สามารถได้รับการอภัยโทษโดยการลดโทษลงให้น้อยกว่าการจำคุกตลอดชีวิตได้อีกตามมาตรา 13 (1) เป็นครั้งที่สอง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (change theory) ในลักษณะของวิธีการสร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยการใช้อำนาจ (power-coercive strategy) กล่าวคือ การสร้างความเปลี่ยนแปลงโดยวิธีนี้จะใช้อำนาจเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงโดยอำนาจ ในการดังกล่าวนี้เป็นอำนาจของกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้นำเสนอต่อพระมหากษัตริย์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 261 ทวิ และเป็นอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการพระราชทานอภัยโทษตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 179 ซึ่งในเงื่อนไขตามมาตรา 13 (1) นี้ หากพิจารณาจากพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษในปีก่อนหน้า

ที่จะมีพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 แล้ว จะพบว่าไม่เคยปรากฏหลักการหรือเงื่อนไขดังกล่าวที่เกี่ยวกับผู้ต้องโทษประหารชีวิตเช่นนี้มาก่อนเลย นับได้ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การได้รับพระราชทานอภัยโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตของประเทศไทย

หากประเทศไทยใช้หลักเกณฑ์ที่มีเปลี่ยนแปลงของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษดังกล่าวนี้ในระยะยาวและเป็นหลักสำคัญแล้ว จะส่งผลให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตนั้น ได้รับโทษจำคุกที่ยาวนานขึ้นจนสาสมกับความผิดที่ผู้นั้นได้ก่อขึ้น อีกทั้งยังสามารถเป็นการข่มขู่ (intimidation) ให้ผู้ที่คิดจะกระทำความผิดไม่กล้าที่จะกระทำความผิดได้ และจะไม่เกิดกรณีที่ต้องโทษเด็ดขาดให้ประหารชีวิตที่ได้รับโทษเพียงไม่กี่ปีก็สามารถออกมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ตัวอย่างเช่น กรณี นายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ ที่ถูกฟ้องในคดีอาญาตามคำพิพากษาฎีกาที่ 2236-2237/2550 เกี่ยวกับความผิดฐานปลอมเอกสาร ใช้หรืออ้างเอกสารปลอม ผ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน และความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 264 วรรคแรก มาตรา 268 มาตรา 289 (4) และมาตรา 310 วรรคแรก ซึ่งศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้ลงโทษประหารชีวิต โดยต่อมาทั้งศาลอุทธรณ์และศาลฎีกามีคำพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นให้ลงโทษประหารชีวิต โดยในระหว่างที่นายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ

⁴ พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 มาตรา 15 “นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิต ให้ได้รับพระราชทานอภัยโทษลดโทษ ลงเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต”

รับโทษจำคุกอยู่ในเรือนจำนั้น ได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษหลายฉบับ ได้แก่

1. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2550

2. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกปีที่ 60 ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2553 ได้รับการลดโทษจาก

3. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2554

4. พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 12 สิงหาคม พ.ศ. 2555 ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ และพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ สยามมกุฎราชกุมาร ซึ่งประกาศใช้ในวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2555

ด้วยเหตุที่มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่ยังคงใช้หลักเกณฑ์เดิมในการพระราชทานอภัยโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตถึง 4 ฉบับ ในระหว่างที่นายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ ถูกจำคุกอยู่นั้น ส่งผลให้นายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ จากเดิมที่ต้องโทษประหารชีวิตตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดแล้วนั้น ได้รับการพระราชทานอภัยโทษโดยการลดโทษ

เรื่อยมา จากโทษประหารชีวิตเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต และจากโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก 50 ปี และได้รับการลดวันต้องโทษจากการพระราชทานอภัยโทษเรื่อยมา จนในที่สุดนายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ ได้รับการอภัยโทษจากกรมราชทัณฑ์ให้พักการลงโทษและถูกปล่อยตัวในวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2557 โดยถูกจำคุกเป็นระยะเวลาทั้งหมด 10 ปี 9 เดือน ซึ่งหากได้มีการนำหลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ มาปรับใช้เข้ากับกรณีตัวอย่างนี้แล้ว โทษขั้นต่ำที่นายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ จะได้รับ คือ โทษจำคุกตลอดชีวิต มิใช่การจำคุกเพียง 10 ปี 9 เดือนเท่านั้น

กรณีมีปัญหาที่นำพิจารณาต่อไปว่า หากมีผู้ที่ได้กระทำความผิดและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตผู้กระทำความผิดนั้น ต่อมาผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษครั้งแรกโดยลดโทษจากโทษประหารชีวิตเหลือเป็นโทษจำคุกตลอดชีวิตตามมาตรา 15 แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษแล้ว และตามหลักเกณฑ์การพระราชทานอภัยโทษ มาตรา 13 (1) แห่งพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่เปลี่ยนแปลงนี้ กำหนดว่าผู้กระทำความผิดได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วครั้งหนึ่ง ย่อมจะไม่ได้การรับพระราชทานอภัยโทษอีก คำถามคือ นักโทษเด็ดขาดที่ยังคงเหลือโทษจำคุกตลอดชีวิตอยู่นี้ ยังจะอยู่ในข่ายการได้รับประโยชน์แทนความประพฤติดีของผู้ต้องขังโดยการลดวันต้องโทษหรือการพักการลงโทษจากกรมราชทัณฑ์หรือไม่ เนื่องจากหากนักโทษดังกล่าวยังคงได้รับประโยชน์ตอบแทนความประพฤติดีของผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์อยู่นั้น

ย่อมมีโอกาสที่ผู้หนึ่งจะยังคงได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนด และจะยังคงเกิดกรณีที่ผู้ต้องโทษเด็ดขาดให้ประหารชีวิตรับโทษเพียงไม่กี่ปีก็สามารถออกมาใช้ชีวิตได้ตามปกติ ถึงแม้จะมีการใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษก็ตาม

การให้ประโยชน์ตอบแทนความประพฤติที่ดีของผู้ต้องขัง เป็นการให้รางวัลแก่นักโทษที่ได้ปฏิบัติตนเป็นคนดี เพื่อให้ให้นักโทษนั้นมีโอกาสออกจากเรือนจำไปใช้ชีวิตปกติภายในสังคมได้ก่อนกำหนด อีกทั้งยังเป็นการจูงใจให้นักโทษคนอื่นปฏิบัติตนเป็นคนดีเพื่อที่จะได้รับรางวัล ซึ่งการให้ประโยชน์ตอบแทนความประพฤติที่ดีของผู้ต้องขังนี้ มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังเอาใจใส่ในการศึกษา การอบรม แก่ไขความประพฤติ การพัฒนาตนเอง และการให้ความร่วมมือเจ้าหน้าที่ในการรักษาระเบียบวินัย ซึ่งถือเป็นหลักที่สอดคล้องกับข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขัง ฉบับใหม่ (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners 2015) หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ข้อกำหนดแมนเดลา (the Mandela Rules)

ข้อที่ 95 ในส่วนของประโยชน์ตอบแทน⁵ แต่อย่างไรก็ดี จะมีเงื่อนไขที่นักโทษจะต้องปฏิบัติตามเคร่งครัดเมื่อได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนด หากมีการปฏิบัติผิดเงื่อนไขหรือการไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไข นักโทษดังกล่าวที่ถูกปล่อยตัวไปแล้วนั้นก็อาจจะถูกควบคุมตัวกลับมารับโทษตามกำหนดเดิมที่ยังเหลืออยู่ต่อไป (พรเลิศ ศักดิ์สงวนมณูญ, 2555)

ในประเทศไทยนั้น การที่นักโทษเด็ดขาดคนใดจะได้รับการพักโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกอันเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีของกรมราชทัณฑ์นั้น จะต้องมีความปรากฏว่า นักโทษเด็ดขาดผู้นั้นแสดงให้เห็นถึงความประพฤติที่ดี ความอดสาหัส ความก้าวหน้าในการศึกษาและทำการงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ และจะต้องได้รับโทษจำคุกครบกำหนดระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52 (5) และ (7)⁶ และกฎกระทรวงเรื่องการกำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562

⁵ United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners

Rule 95 "Systems of privileges appropriate for the different classes of prisoners and the different methods of treatment shall be established at every prison, in order to encourage good conduct, develop a sense of responsibility and secure the interest and cooperation of prisoners in their treatment."

⁶ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 52 (5) และ (7)

"นักโทษเด็ดขาดคนใดแสดงให้เห็นว่ามีความประพฤติดี มีความอดสาหัส ความก้าวหน้าในการศึกษา และทำการงานเกิดผลดี หรือทำความชอบแก่ทางราชการเป็นพิเศษ อาจได้รับประโยชน์อย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้"

(5) ลดวันต้องโทษจำคุกให้เดือนละไม่เกินห้าวัน แต่การลดวันต้องโทษจำคุกจะพึงกระทำได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใด จะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลาที่นี้ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยลดวันต้องโทษจำคุก

(7) พักการลงโทษเมื่อนักโทษเด็ดขาดได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดเวลา และกำหนดระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดเท่ากับกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่ ทั้งนี้ ในการคำนวณระยะเวลาการพักการลงโทษ ถ้ามีวันลดวันต้องโทษจำคุกตาม (6)ให้นำมารวมกับระยะเวลาในการพักการลงโทษด้วย โดยในการพักการลงโทษ ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัยการพักการลงโทษ"

ข้อที่ 26 และข้อที่ 40⁷ โดยสามารถแยกออกได้เป็น 2 กรณี กล่าวคือ

1) กรณีนักโทษเด็ดขาดที่รับโทษจำคุกไม่ถึงขั้นจำคุกตลอดชีวิต จะได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกได้ต่อเมื่อนักโทษเด็ดขาดผู้นั้นรับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่า 6 เดือนหรือ 1 ใน 3 ของโทษจำคุกทั้งหมดแล้ว แต่อย่างใดอย่างหนึ่งจะมากกว่า

2) กรณีนักโทษเด็ดขาดที่ต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต จะได้รับการพักการลงโทษหรือลดวันต้องโทษจำคุกได้ต่อเมื่อ มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา ก่อน และนักโทษเด็ดขาดผู้นั้นจะต้องได้รับโทษจำคุกมาแล้วในระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการห้ามนักโทษเด็ดขาดที่ต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิต มิให้รับประโยชน์ตอบแทนความประพฤติที่ดีของผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการพักโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกของกรมราชทัณฑ์ เพียงแต่หลักเกณฑ์ที่นักโทษเด็ดขาดกรณีที่ต้องจำคุกตลอดชีวิตจะได้รับการพักโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุกนั้น จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

เป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา ก่อนเท่านั้น กล่าวคือ ต้องมีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก 50 ปี ก่อน นักโทษดังกล่าวจึงจะสามารถรับประโยชน์ของกรมราชทัณฑ์ได้ ซึ่งหากนำหลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาปรับเข้ากับกรณีนี้แล้ว นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษมาแล้วครั้งหนึ่ง ไม่สามารถได้รับการพระราชทานอภัยโทษอีกครั้งหนึ่ง จะเกิดผลเท่ากับว่านักโทษเด็ดขาดผู้นั้นคงต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิตและไม่สามารถได้รับประโยชน์ตอบแทนผู้ต้องขังที่ดีจากกรมราชทัณฑ์ได้ เนื่องจากโทษจำคุกตลอดชีวิตที่ผู้นั้นได้รับไม่สามารถเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลาได้อีก เพราะถูกต้องห้ามมิให้ได้รับการพระราชทานโทษลดโทษจำคุกลงเป็นโทษจำคุก 50 ปี

แต่อย่างไรก็ดี ยังคงมีช่องทางที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องรับโทษจำคุกตลอดชีวิตจะเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา เพื่อที่จะได้รับการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุก ถึงแม้ว่านักโทษผู้นั้นจะเคยได้รับการพระราชทาน

⁷ กฎกระทรวง กำหนดประโยชน์ของนักโทษเด็ดขาดและเงื่อนไขที่นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกหรือการพักการลงโทษและได้รับการปล่อยตัวต้องปฏิบัติ พ.ศ. 2562 ประกาศใช้เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2563

ข้อ 26 “นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา อาจได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกตามชั้นและตามจำนวนวัน ดังต่อไปนี้

(1) ชั้นเยี่ยม เดือนละห้าวัน
(2) ชั้นดีมาก เดือนละสี่วัน
(3) ชั้นดี เดือนละสามวัน

นักโทษเด็ดขาดซึ่งกระทำผิดวินัยจะไม่ได้รับประโยชน์จากการสะสมวันลดวันต้องโทษจำคุกตามชั้นเฉพาะเดือนที่กระทำผิดวินัย”

ข้อ 40 “นักโทษเด็ดขาดซึ่งได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นแล้วแต่อย่างใดจะมากกว่า หรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกที่มีกำหนดเวลา อาจได้รับการพักการลงโทษ”

อภัยโทษมาแล้วและถูกต้องห้ามไม่ให้ได้รับการพระราชทานอภัยโทษอีกครั้งหนึ่งตามมาตรา 13 (1) กล่าวคือ นักโทษเด็ดขาดที่ถูกพิพากษาให้ประหารชีวิตได้รับการพระราชทานอภัยโทษไปแล้วครั้งหนึ่งและยังคงเหลือโทษจำคุกตลอดชีวิตอยู่นี้ ยังสามารถขอรับการอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 259 ได้ เนื่องจากการต้องห้ามไม่ให้ได้รับการพระราชทานอภัยโทษ ตามมาตรา 13 (1) นั้นเป็นการห้ามมิได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปเท่านั้น มิได้ห้ามนักโทษขอพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายอีก ดังนั้น หากนักโทษเด็ดขาดดังกล่าวได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย ให้ลดโทษจำคุกจากการจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก 50 ปี ก็จะสามารถได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือการพักโทษจากกรมราชทัณฑ์ อยู่นั่นเอง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ถึงแม้จะมีการบังคับใช้หลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษก็ตาม แต่ก็ยังอาจเกิดกรณีที่ผู้ที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตมีโอกาสที่จะได้ออกจากเรือนจำเร็วกว่ากำหนดดังเช่นเดิมที่เคยเป็นมา

ดังนั้น เพื่อต้องการให้บรรลุเจตนารมณ์ของการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษตามมาตรา 13 (1) และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษอย่างเหมาะสมกับการกระทำความผิดไม่สามารถออกจากเรือนจำได้เร็วกว่ากำหนด จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายหรือหลักเกณฑ์เพิ่มเติมซึ่งอาจจะกระทำได้โดยการกำหนดไว้เป็น

การเฉพาะเจาะจงว่า ผู้กระทำความผิดที่ได้ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตและเคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษไม่ว่าจะด้วยการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 261 ทวิ หรือการพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะราย ตามมาตรา 259 ย่อมไม่อาจได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นการทั่วไปหรือเฉพาะรายได้อีก ซึ่งการกำหนดเช่นนี้จะเป็นหลักประกันว่าผู้กระทำความผิดจะไม่ได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือการพักการลงโทษจากกรมราชทัณฑ์ จนสามารถออกจากเรือนจำได้เร็วกว่ากำหนด โดยอย่างน้อยจะต้องถูกจำคุกให้สาสมกับความผิดและความเสียหายที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้น

■ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สืบเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 ซึ่งออกมาเนื่องในโอกาสมหามงคลพระราชพิธีบรมราชาภิเษก และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563 ที่ได้ออกมาเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพระราชทานอภัยโทษให้แก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิต โดยจากเดิมนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษมาแล้ว ยังคงสามารถที่จะได้รับการพระราชทานอภัยโทษได้อีกหากไม่ถูกต้องห้ามตามเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเดิม แต่ตามพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษทั้งสองนี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่

ไว้ในมาตรา 13 (1) เป็นการเพิ่มเงื่อนไขในการรับพระราชทานอภัยโทษ โดยกำหนดว่า นักโทษเด็ดขาดที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับพระราชทานอภัยโทษมาก่อนแล้ว ไม่สามารถได้รับพระราชทานอภัยโทษตามพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวนี้ได้อีก ซึ่งนับเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การได้รับพระราชทานอภัยโทษของนักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่มีความสำคัญ และปัจจุบันนี้ ได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2564 เป็นฉบับล่าสุด ซึ่งก็ยังคงไว้ในหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงในมาตรา 13 (1) เหมือนดังเช่น พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2562 และพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ พ.ศ. 2563

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการให้ประโยชน์ตอบแทนความประพฤติของผู้ต้องขังในกรณีพักการลงโทษและการลดวันต้องโทษ ในลักษณะที่ถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ต้องห้ามมิให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษมาแล้ว ได้รับการอภัยโทษอีก แต่นักโทษดังกล่าวยังคงสามารถได้รับประโยชน์จากกรมราชทัณฑ์ เช่นเดิม ไม่ว่าจะเป็นการพักการลงโทษหรือการลดวันต้องโทษจำคุก เนื่องจากนักโทษดังกล่าวยังสามารถขอรับการอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตามมาตรา 259 ได้ และหากนักโทษได้รับการพระราชทานอภัยโทษเป็นการเฉพาะรายการโดยให้ลดโทษจำคุกจากการจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุก 50 ปี ก็จะสามารถได้รับประโยชน์จากการลดวันต้องโทษหรือการพักโทษ

จากกรมราชทัณฑ์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักโทษดังกล่าวนี้มีโอกาสที่จะได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำเร็วขึ้น ก่อให้เกิดความไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ของพระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษที่ทำให้นักโทษดังกล่าวไม่สามารถได้รับการพระราชทานอภัยโทษอีก ดังนั้นเพื่อเป็นการทำให้ผลในทางกฎหมายเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเจตนารมณ์ของ มาตรา 13 (1) และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนว่า นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตจะไม่สามารถออกจากเรือนจำได้เร็วกว่ากำหนดโทษที่ได้รับ เพื่อปกป้องสังคมจากผู้กระทำความผิด และเพื่อให้นักโทษเด็ดขาดซึ่งต้องโทษประหารชีวิตได้รับโทษที่เหมาะสมกับความผิดที่ตนได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ตามมาตรา 13 (1) ให้เฉพาะเจาะจงถึงเงื่อนไขที่ผู้ต้องโทษประหารชีวิตที่เคยได้รับการพระราชทานอภัยโทษมาแล้ว ครั้งหนึ่ง ไม่อยู่ในข่ายที่จะขอรับพระราชทานอภัยโทษได้อีก ไม่ว่าจะเป็นการอภัยโทษเป็นการทั่วไปหรือเป็นการอภัยโทษเฉพาะรายการ

■ บรรณานุกรม

- กรมราชทัณฑ์. (2552). *คู่มือการขอพระราชทานอภัยโทษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขและเพิ่มเติม). นนทบุรี: ผู้แต่ง.
- กรมราชทัณฑ์. (2564). *รายงานสถิตินักโทษประหารชีวิตกรมราชทัณฑ์*. ค้นเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.correct.go.th/executed/index.php>

- นฤมล นิราทร. (2559). *การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและปัญหาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรเลิศ คักดีสงวนมณูญ. (2555). *อำนาจในการพิจารณาพักการลงโทษ*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมบูรณ์ เตชะวงศ์. (2555). *พระราชทานอภัยโทษ*. กรุงเทพฯ: อนิเมทกรุ๊ป.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2549). *พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สูตรไพศาล. (ม.ป.ป.). *พระราชบัญญัติพระราชทานอภัยโทษ นิรโทษกรรม และล้างมลทินฯ*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2563). *นิรโทษกรรม อภัยโทษ ล้างมลทิน ความร่วมมือระหว่างประเทศในกระบวนการยุติธรรม สัญชาติ องค์การระหว่างประเทศ*. ค้นเมื่อ 16 พฤศจิกายน 2563, จาก <https://www.krisdika.go.th/data/ebook/thailaw/thailaw54.pdf>

